<u>סיכום תחקיר היסטורי: רחוב צבי רוזנבלט 12-14, יפו / דרום שכונת אלנזהה, מעל דרך סכנת דרוויש. כנראה בבעלות משפחת אבו עמארה</u>

מידע כללי

לפי תיק בניין הנמצא בארכיון עיריית תל אביב, בתים 8-14 ברחוב צבי רוזנבלט נמצאים בגוש: 7046 על חלקה: 32. הרחוב נקרא בעבר 3218. (לפני 1948 כנראה לא היה לרחוב שם)

לפי תוכניות בניין של בתים אחרים הנמצאים ברחוב עולה ההשערה כי מספרי הגושים והחלקות תואמים את המספור בחלוקה המנדטורית. התבוננות במפת החלקות של עיריית תל אביב מלמדת כי בעבר בתים מס' 8-10-12-14 היו כולם בית אחד. גם בתיק הבניין בארכיון העירייה מתייחסים אליהם כאל יחידה אחת שנבנו עליה עם השנים ארבעה בתים קטנים.

צילום אוויר של האזור שנעשה על ידי צלמי אמריקן קולוני בשנות ה-30 מוכיח שהשכונה של רחוב רוזנבלט היתה כבר בנויה. זהו חלקה הדרומי של אלנזהה שהתפתח עם התקדמותה דרומה של השדרה בשם זה המכונה כיום שדרות ירושלים (שמה הרשמי עד 1948 היה המלך ג'ורג'). מבט מקרוב על צילומי הרחוב מראה בבירור שרצף הבתים בחלק זה של הרחוב כבר היה קיים בשעתו.[1]

היסטוריה של הרחוב לפני 1948

מתיק הבניין לא ניתן לגלות רבות על העבר של המקום לפני 1948. רק רמז אחד עבה מעיד על שהתרחש: מכתב אקראי של הדייר יעקב בודנר בשנת 1953 אל האפוטרופוס הכללי. מהמכתב לא ברור על איזה בית בדיוק מדובר אך בעקבות ראיונות עם דיירי הבניין רוזנבלט 12 התחוור לנו שהבית היה שייך עד לא מזמן לחברת עמידר.[2]

מאחר ועל הבתים עצמם אין שום מסמך המעיד על הבעלויות הקודמות וההיסטוריה "הרשמית" שלהם נמחקה, הורחב התחקיר לסביבתו הקרובה של הבניין. מתצלומי האוויר ניתן להבחין באופן ברור בבית מספר 2 ובבית מספר 4, שני הבתים הקרובים לשדרה (בצד השני של השדרה באלכסון כבר רואים את בית החולים דג'אני הקיים עד היום בשמו החדש צהלון).

מתיקי הבניין הנמצאים בארכיון ניתן ללמוד שבית מספר 2 נבנה כנראה על ידי סעיד אל פאסי (SAID EL FASIH)[3] בשנת 1933 ושבשנת 1947 נוספות לו קומות והוא עובר שיפוץ על ידי בעליו החדשים איברהים אבו ח'דרה (IBRAHIM ABU HADRA); על התוכניות חתום האדריכל פארוקי (J.

---

[1] ר׳ צילומי אוויר מתקופות שונות בנספח.

[2] ״עמידר – חברה לאומית לשיכון ציבורי״, נוסדה בשנת 1949 והיתה אחת מהחברות הלאומיות אליהן עברו נכסי ״נפקדים״ בתחילת שנות החמישים. קודם לכן הופקע המבנה על ידי האפוטרופוס בכפוף לחוק נכסי נפקדים, התש״י-1950.

[3] התעתיק לאנגלית המופיע כאן, ובהמשך, כפי שכתוב בתוכניות הבניין המקוריות הנמצאות בתיק הבניין בארכיון עיריית תל אביב

זוכרות
ذاكرات
zochrot

FARUKI).[4] בית מספר 4 היה שייך לדאוד אל סִכְּסִכּ (DAOUD EL SIKSIK) כנראה כבר משנת 1933. מראיון שקיימנו עם עומר סִכְּסִכּ, בן המשפחה, החי היום בשכונת עג'מי התברר לנו כי הפלג הזה של המשפחה נמצא היום בירדן.[5]

בהמשך הרחוב, על הפינה הצפון-מזרחית של הרחובות רוזנבלט וחסידי אומות (לשעבר רחוב 224) נמצא בית מספר 9. מסמך משנת 1936 מעיד כי הבעלים של הבניין היה מחמוד אל עזוני (MAHMUD AL-AZUNY), טפסים של ועדת הבניין של עיריית יפו מהשנים 1936 ו-1937 מאשרים זאת.[6]

מידע רב התקבל לידינו על הרחוב מטופס אישור הבניה של מחמוד אל עזוני מה-20 בינואר 1936. הרחוב אכן שייך לשכונת אלנזהה, האדמה עליה נועד הבית להיבנות נקראת חלקת אלשיח' שעבאן. הרחוב המכונה כיום חסידי אומות כונה באותה תקופה דרך סכנת דרוויש, ככל הנראה מכיוון שזו הדרך שהובילה מסכנת דרוויש, קצת דרומה משם, לתוך העיר. מהנדס הבניין היה אברהים אל נובאני, הבניין נועד למגורים ושטח מגרשו 536 מטר מרובע. שטח הבניין החדש נועד להיות 183.13 מ"ר. לפי מפת חלקות מנדטורית הבית נמצא על חלקה 34/12 בגוש 46.

על בית מספר 11 לא הצלחנו לאתר מידע כלל.

בית מספר 13, ממש מול הבתים בהם עוסק תיק זה, נבנה בשנת 1932 על ידי האשם אבו עמארה (AISHEM ABU AMARA).

בשלב זה הפאזל עדין לא מסתדר, חסרים חלקים ולא ניתן לראות את התמונה המלאה.

עדויות מתושבים פלסטינים שגדלו ביאפא ונשארו בה למרות הנכבה

שיחה עם וואאֵל קֻבטאן מרחיבה עוד קצת את המבט ונותנת הצצה לשכבת היסטוריה עמוקה יותר. מקורה של משפחת קבטאן בתורכיה, באימפריה העות'מנית. וואאל מספר שהמשפחה נשלחה על ידי הסולטן היושב בארמון טופקאפי (כלומר לפני שנת 1853) כשגרירה שלו באזור. שלוחות שונות של המשפחה נשלחו לאותה מטרה לאזורים נוספים של האימפריה.

הבית של משפחת קבטאן עמד עד 1948 על הקרקע שעליה הוקם מועדון הספורט מכבי יפו של אגודת הספורט הבולגרית. וואאל מספר שהמשפחה ירדה מנכסיה כבר עם התחלפות השלטון העות'מני על ידי המנדט הבריטי אך בשנת 1948 נאלצו כולם לברוח. הם התפזרו לכל עבר. במפה מתחילת המאה העשרים ניתן לראות שאותה חלקה (היום השטח הנמצא בין רחובות היינריך היינה, נס לגויים ועזה) נמצאת בבעלות

---

4 משפחת אבו ח'דרה היא משפחה גדולה וידועה. עיון ב Official Gazette of the Government of Palestine מלמד כי בשנות הארבעים ביאפא נקראו על שמה בית ורחוב; ככל הנראה לא מדובר בבית הזה.

5 מצורפים לתיק שני מסמכים בערבית. הראשון הוא ממר סִכְּסִכּ אל עיריית יפו בשנת 1933 בעניין שטח אדמה עליו הוא מעוניין להקים בנין מגורים באזור סכנת דרוויש. השני מהעיריה אל מר סִכְּסִכּ, בשנת 1936, המבטיחה לו כי שיפוץ הכביש והרחבתו לא יפגע בבית הספר. האם מר סִכְּסִכּ היה מנהל בית הספר הזה? איזה בית ספר והיכן? זה להמשך המחקר כנראה.

6 מסמכים בערבית ותרגומם מצורפים

וקוף. השטח ניתן לעמותת הספורט הבולגרית מאחר והשכונה כולה שוכנה על ידי עולים שהגיעו מבולגריה בשנות ה-50.

פריצת הדרך הגדולה בתעלומת ההיסטוריה של הבתים ברחוב רוזנבלט הגיעה בעקבות מפגש עם איסחאק עבד אלראוף אבו עמארה ובנו השאם אבו עמארה. אבו השאם נולד בשנת 1932 בסכנת דרוויש. ב-1948 משפחתו הגרעינית התפזרה בין רמלה, עזה והוא עצמו ברח לירדן. כשנגמרה המלחמה, מאחר והיה מתחת לגיל 18 קיבל אישור לאיחוד משפחות. אביו הצליח להחזיר את המשפחה מרמלה ליאפא ואפילו להביא את שני בני דודיו הצעירים מחאן יונס.

הזיכרונות צפים ועולים לאורך השיחה, יאפא של שנות השלושים קורמת עור וגידים. אבו הישאם ניזכר ביום שבו ניתן שמו של רחוב עבד אל ראוף אל ביטאר – מי שהיה אז ראש עיריית יאפא (היום זה חלקו הדרומי של רחוב שבטי ישראל), איך לקחו את כל הילדים לצפות בטקסט חניכת השם וחילקו להם גזוז וממתקים. הוא למד בבית ספר אל-זהרא' בסמוך לבית החולים דג'אני. אבו הישאם מספר שלמשפחתו היו פרדסים בכל האזור. על אחד מהשטחים של המשפחה היו משאבות מים להשקיית הפרדסים. המשאבות שלחו מים במעלה הגבעה גם לשכונת עג'מי. כאשר בנו את חלקה הדרומי של השדרה הפקיעו ממשפחת אבו עמארה ומשפחות נוספות אדמות. תמורת האדמות המופקעות הם קיבלו חלקות אחרות באזור.

אבו השאם מספר לנו על שיח' שעבאן, השיח' שהבית ברוזנבלט 9 יושב על אדמתו. אבו הישאם מספר שהשיח קנה פרדסים עזובים והשקה אותם בין השנים הקשות של המאבק הפלסטיני בבריטים 1936-1939. הוא משחזר את נקודות הציון המוכרות לו סביב רחוב רוזנבלט, מנסה למקם את ביתו של עיסא אבו עמארה חברו, אביו של סעיד אבו עמארה – לימים שגריר פלסטין במוסקבה ובעמאן והיום בכיר ברשות הפלסטינית ברמאללה. ואת הבית של אחיו של עיסא, אברהים אבו עמארה, בני דודיו של אביו. במהלך השיחה אנחנו מבינים יחד שאבו השאם מדבר בעצם על החלקה עליה אנחנו מחפשים מידע. כנראה שהבתים של עיסא ואברהים ישבו על החלקה השלמה שנמצאים עליה היום בתים 10-14 ברחוב רוזנבלט.

אבו השאם ניזכר איך הוא הלך עם סעיד אבו עמארה ברחוב לחפש את הבית שלו, איך איסמעיל חלילי השכן, יצא אליהם לרחוב והגיש להם שתיה. הזמין אותם לביתו. אבו השאם נזכר בעץ התות שהיה בקצה הרחוב. הוא מספר שפעם לפני כמה עשורים הבית של איסא עוד עמד אבל לפני כמה שנים כשבא שוב עם סעיד לחפש את הבית הם כבר לא מצאו אותו.

הבתים לאחר 1948

כל הבתים ברחוב עברו אחרי 1948 לידי האפוטרופוס הכללי והוכרזו כנכסי נפקדים. אף אחד מהתושבים המקוריים של הרחוב כבר אינו גר שם כיום. ברחוב גרות משפחות פלסטיניות ויהודיות, חלקן בעלות הבתים וחלקן חוכרות אותם מעמידר. חלק מהתושבים של הרחוב גרים בו משנות החמישים.

הבית או הבתים שהיו במקור על החלקה הנ"ל נהרסו כמעט לגמרי. במקומם נבנו 4 בתים קטנים בני קומה אחת. כפי שכבר הוזכר למעלה, חלוקת החדרים מעידה שפעם הכל היה שייך לבית אחד גדול, לפחות בבתים 10-14. חומת האבן בחצר של בית מספר 12 מספרת גם היא סיפור מהעבר: ניכר שהיא נבנתה ממזמן, אולי הייתה תחום החצר הפנימית האופיינית לבניה באזור, בתוכה מבצבץ מפתח. האם הוא שייך לבעלי הבית המקוריים?

ملخَّص بحث تاريخي عن شارع تْسفِي روزنبلاط، يافا 12-14، جنوب حي النُّزهة، فوق طريق سَكنة درويش.

يُعتقَد أنها بيوت تملكها عائلة أبو عمارة

معلومات عامة

وفقًا لخريطة في أرشيف بلدية تل أبيب، تقع البيوت التي تحمل الأرقام 8-14 في شارع تسفي روزنبلاط في القسيمة 32 من الحوض 7046. وكان الشارع يحمل في الماضي اسم شارع 3218.

تدلّ خطط البناء لمنازل أخرى تقع في الشارع نفسه على احتمال أن تكون أرقام الأحواض والقسائم مطابقة للترقيم الذي سجّلته خريطة التقسيم الانتدابي.

إن ألقينا نظرة على خريطة القسائم لبلدية تل أبيب نستدلّ على أن البيوت التي تحمل اليوم الأرقام 8-10-12-14 كانت في الماضي منزلًا واحدًا، عِلْمًا بأن ملف المبنى الموجود في أرشيف البلدية يتعامل معها كوحدة واحدة أقيمت عليها مع مرور الزمن ثلاثة بيوت صغيرة.

التصوير الجويّ للمنطقة الذي نفّذه مصوّرو أمريكان كولوني في سنوات الثلاثين من القرن الماضي يثبت بأن الحي الذي يضم شارع روزنبلاط كان آنذاك قائما. إنه الجزء الجنوبي من حي النزهة الذي نما جنوبًا مع تطوّر الجادّة، التي كانت تسمى في الماضي كِينْج جورج. إذا أمعنّا النظر في الصورة نرى بوضوح أن البيوت في هذا الجزء من الشارع كانت متّصلة بعضها ببعض.[7]

تاريخ الشارع قبل 1948

يصعب من ملف المبنى استجلاء الكثير عن ماضي المكان ما قبل 1948. ثمّة تلميح قويّ واحد فقط، يدلّ على ما جرى: رسالة عرضية أرسلها يعقوڤ بودنِر من سكان الحي عام 1953 إلى القيّم العام. إلّا أنّه لا يمكن، من خلال الرسالة، أن نفهم أيّ بيت بالضبط هو المقصود. لكن محادثات مع سكان روزنبلاط 12 تدلّ على أن البيت كان تابعًا حتى وقت غير بعيد لشركة عميدار.[8]

لم نجد أي مستند يشير إلى الملكية السابقة لتلك المنازل، لا سيما وأن تاريخها "الرسمي" قد شُطِب، فوسّعنا البحث إلى المنطقة المحاذية. تُظهِر الصور الجوية بكل وضوح البيتين رقم 2 و-4، وهما منزلان محاذيان للجادة. (على الجانب الآخر من قُطر الجادة يمكننا رؤية مستشفى الدجاني الذي لا يزال قائما حتى اليوم حاملاً تسميته الجديدة "تْسَهَلون").

يمكننا الاستنتاج من ملفّات البناية الموجودة في الأرشيف إلى أن البيت رقم 2 بُني على ما يبدو عامَ 1933 على يد سعيد الفصيح، وأن مالكه الجديد، إبراهيم أبو خضرا، أجرى فيه أعمالا ترميمية وأضاف إليه طوابق جديدة عام

---

[7] تُنظَر في الملحق صور جوية التُقطَت في فترات مختلفة.

[8] أقيمت "عميدار – شركة وطنية للإسكان الشعبي" عام 1949 وكانت إحدى الشركات الحكومية التي حوّلَت إليها أملاك الغائبين في بداية خمسينات القرن العشرين.

قانون أملاك الغائبين لعام 1950 قانون يمنح دولة إسرائيل حق الاستيلاء على أملاك الأشخاص الذين هجّروا من أراضيها إلى أراضي دولة معادية خلال حرب 1948.

1947. تحمل الخرائط توقيع المهندس المعماري فاروقي[9]. أما البيت 4 فمُلْكٌ لداود السكسك منذ عام 1933 على ما يبدو. وقد تحدّثنا إلى عمر سكسك من سكان حي العجمي في يافا فأخبرنا بأن عائلة داود السكسك تقيم حاليًّا في الأردن.[10]

إذا تقدّمنا في الشارع نحو نقطة الالتقاء الشمالية الشرقية لشارعَي روزنبلاط وحَسِيدِي أُومُوت (الذي كان يدعى في الماضي شارع رقم 224)، نجد البيت رقم 9. تشير وثيقة تعود لعام 1936 إلى أن البناية كانت مُلكًا لمحمود العزوني، وهو ما تؤكّده سندات صادرة عن لجنة البناء التابعة لبلدية يافا عامَي 1936 و-1937.[11]

يكشف لنا سندٌ صادرٌ في 20 كانون الثاني 1936 يمنح محمود العزوني رخصة للبناء معلوماتٍ كثيرة. منها، على سبيل المثال، بأن الشارع تابع لحي النزهة، وأن الأرض التي بُنِي البيت عليها تدعى قسيمة الشيخ شعبان، أما الشارع المسمّى اليوم حَسِيدِي أُومُوت فقد حمل في تلك الفترة اسم طريق سكنة درويش، وذلك لأن الطريق كانت تمتدّ من حي سكنة درويش جنوبًا إلى قلب المدينة.

خطط البناية المهندس إبراهيم النبواني، وكانت معدَّة للسكن وبلغت مساحة قطعة أرضها 536 مترا مربعا، فيما تبلغ مساحة المبنى الجديد 183.13 مترا مربعا. وفقًا لخريطة التقسيم الانتدابي يقع البيت على القسيمة 34/12 من الحوض 46.

لم نعثر على أي سِجِلّ عن البيت رقم 11.

أما البيت رقم 13، الواقع تماما مقابل البيوت التي نتناولها هنا، فبُني عام 1932 على يد هاشم أبو عمارة. الصورة الكاملة في محصّلة الأمر غير متكاملة وتنقصها بعض الأجزاء.

شهادات لسكان فلسطينيين ترعرعوا في يافا وبقوا فيها بالرغم من التشريد والنكبة:

الحديث مع وائل قبطان يوسّع الرؤية بعض الشيء ويسبر نظرنا إلى طبقة أعمق في التاريخ. منشأ عائلة قبطان يبدأ في تركيا العثمانية. يروي وائل أن السلطان في قصر توب كابي في اسطنبول (قبل عام 1853) أوفد عائلة قبطان سفيرةً له في المنطقة، وأرسل للهدف عينه بعثات أخرى من العائلة إلى غيرها من المناطق الخاضعة للإمبراطورية.

كان منزل عائلة قبطان حتى عام 1948 يقوم على الأرض التي أقيم عليها لاحقا النادي الرياضي مكابي يافا التابع لجمعية الرياضة البلغارية. يقول وائل إنه مع تبدّل الحكم وسيطرة الانتداب البريطاني، تركت العائلة عقاراتها، ثم اضطرت عام 1948 إلى الهروب بكامل أفرادها إلى بلدان مختلفة. تُظهِر خريطة تعود لبداية القرن العشرين أن

---

[9] أبو خضرا عائلةٌ كبيرة ومعروفة، ويُستدلّ من الجريدة الرسمية Official Gazette of the Government of Palestine أن يافا في سنوات الأربعين كانت تضم منزلا وشارعا يحملان اسم أبو خضرا. لكن يبدو أن ذلك البيت كان غير هذا المذكور هنا.

[10] مرفَق وثيقتان كتبتا بالعربية، تحمل الأولى توقيع السيد داود سكسك وكان قد قدّمها عام 1933 إلى بلدية يافا في قضية أرض تقع في منطقة سكنة درويش رغبَةَ منه في إقامة مبنى سكني عليها. والرسالة الثانية بعثتها البلدية إلى السيد سكسك عام 1936 تعده بأن لا تُلحِق أعمال ترميم الطريق وتوسيعه الضرر بالمدرسة. ويتبادر السؤال: هل كان السيد سكسك مديرا للمدرسة المذكورة، وعن أي مدرسة يدور الحديث وأين كانت تقع؟ لكن هذا يظل موضوعا لبحث آخر.

[11] الوثائق بالعربية مرفقة مع ترجمتها إلى العبرية.

القسيمة التي كانت تضم المنزل (تحدّها اليوم الشوارع هنريخ هِينِه ونِسْ لَجُوييم وغزّة) تخضع لأملاك الوقف. وكانت الأرض قد أُعطيَت في الخمسينات إلى جمعية الرياضة البلغارية بعد أن قطنها بالكامل قادمون من بلغارية. لقاؤنا بإسحاق عبد الرؤوف ونجله هشام أبو عمارة شكّل منعطفًا كبيرا في كشف اللثام عن تاريخ البيوت في شارع روزنبلاط. وُلد أبو هشام عام 1932 في يافا في سكنة الدرويش، في الاتجاه الجنوبي للجادة. في 1948 تشرّدت أسرته المصغّرة بين الرملة وغزة، أما هو ففرّ إلى الأردن. بعد وضعت الحرب أوزارها حصل إسحاق على إذن بلمّ الشّمل لأنه لم يكن بالغًا بعدُ سن ال-18. تمكّن والده من إعادة الأسرة من الرملة إلى يافا، بل وأحضر ابنَي عمَّيه من خان يونس. تعلو الذكريات وتطفو على امتداد الحديث، فتتّضح صورة يافا الثلاثينات رويدًا رويدًا. يتذكّر أبو هشام اليوم الذي أصبح فيه الشارع يحمل اسم رئيس بلدية يافا آنذاك عبد الرؤوف البيطار، (وهو اليوم يشكّل الجزء الجنوبي من شارع شِفْطي يسرائِل) وكيف اصطحبت العائلة كل الأطفال لمشاهدة حفل تدشين الشارع باسمه الجديد ووزّعوا عليهم الشّراب والحلوى. تلقّى إسحاق تعليمه في مدرسة تحمل اليوم اسم ڤايتسمان تقع خلف مستشفى الدجاني (اليوم – حي تْسَهَلون). يروي بأن عائلة أبو عمارة كانت تملك بيّارات في المنطقة كلها، وكانت إحدى المناطق مستودعًا لمضخّات مياه استُخدِمَت لري البيّارات، بل ومدّت بالماء حي العجمي الواقع أعلى التلّة. حين بنوا جزء الجادة الجنوبي تعرّضت أراضٍ تابعة لعائلة أبو عمارة ولغيرها من العائلات للمصادرة، حصلت بدلها على قطع تقع في مواقع مختلفة من المنطقة.

حكى لنا أبو هشام عن الشيخ شعبان الذي يقع البيت في شارع روزنبلاط 9 على أراضيه. يقول بأن الشيخ اشترى في سنوات الكفاح الفلسطيني الصعبة ضد البريطانيين (1936-1939) بساتين تركها أصحابها وكان يسقيها.

يسترجع أبو هشام المحطات التي يعرفها حول شارع روزنبلاط، فيحاول موضعة منزل صديقه عيسى أبو عمارة، والد سعيد أبو عمارة الذي شغل لفترة ما منصب سفير فلسطين في موسكو وعمّان، ويشغل اليوم منصب وزير في حكومة السلطة الفلسطينية في رام الله، ويحاول الاستهداء إلى المكان الذي وقف عليه منزل شقيق عيسى، إبراهيم أبو عمارة، وكلاهما ابنا عمّ والده. مع تقدّم الحديث نكتشف أن أبا هشام يتكلّم عن القسيمة التي نسعى لجمع المعلومات عنها. يبدو أن منزلَي عيسى وإبراهيم كانا قائمَين على كامل القطعة التي تقوم عليها اليوم البيوت 10-14 في شارع روزنبلاط.

يستذكر أبو هشام كيف سار مع سعيد أبو عمارة في الشارع للبحث عن بيته، وكيف خرج إليهما الجار خليلي إسماعيل، قدّم لهما الشراب ودعاهما إلى بيته. إنه يذكر شجرة التوت التي كانت في آخر الشارع. يقول إن بيت عيسى كان ما زال هناك قبل بضع عشرات السنين، لكنه حين مرّ بالمكان مع سعيد قبل بضعة أعوام باحثًا عن البيت لم يجداه.

البيوت بعد 1948

أُولَت كل البيوت في الشارع بعد 1948 إلى "القيّم العامّ" الإسرائيلي وأُعلن عنها أملاكَ غائبين. لم يبقَ في الشارع أحد من سكان المكان الأصليين. عائلة أبو عمارة التي سكنت في هذا الشارع انتهى بها المطاف حاليًّا في الأردن مع كل أفرادها. تسكن الشارع في الوقت الحالي عائلات فلسطينية ويهودية، بعضها مالِكٌ وبعضها الآخر يستأجر من شركة عميدار. ومِن ضمن هؤلاء مَن يقيم هناك منذ الخمسينات.

المنازل التي أنشئت في الأصل على قطعة الأرض هذه لم تعُد هناك، فقد جرى هدمها بالكامل تقريبا، وأُنشئَت مكانها أربعة منازل صغيرة كلٌّ منها ذو طابق واحد. التقسيم الداخلي للبيوت يشهد على أنها كانت في وقت ما جزءًا من منزل واحد كبير، أقلُّها البيوت 10 – 12 - 14. السّور الحجري المقام على أرض البيت رقم 12 يشهد بدوره على حكاية من الماضي. من الواضح أنه بناء قديم، ولعله تاخَمَ الفِناء الداخلية التي ميّزت البناء هناك في تلك الحقبة. ثمّة مفتاح مغروس في داخله. هل كان هذا مفتاح المالكين الأصليين؟

Historical Research Summary:

12-14 Zvi Rosenblatt St., Jaffa / Southern Al-Nuzha neighborhood, above Saknat Darwish Road

Original Owner: probably Abu ʿAmara Family

General Information

Based on the building file in the Tel Aviv Municipality Archive, the houses no. 8-14 on Zvi Rosenblatt Street are located in Block 7046, Parcel 32. Previously, after Jaffa's occupation by the Israeli military, the street was called 3218.

The building plans of other houses on the street suggest that the block and parcel numbers match those of the British map. The Tel Aviv municipality map indicates that previously, houses no. 8, 10, 12 and 14 constituted a single house. The building file in the archive also refers to them as a single unit, on which three little houses were built along the years.

An American Colony aerial photo of the area from the 1930s proves that the area around the street had already been built up. This was the southern section of Al-Nuzha which developed with the southern extension of the eponymous boulevard (formally called King George, and after 1948, Sderot Yerushalayim [Jerusalem Boulevard]). Close observation of the aerial photos clearly shows that the house sequence in this section of the street was already there at the time.[12]

Pre-1948 History of the Street

The building file tells us precious little about its pre-1948 past. Only one reference provides an indication of what happened: a random letter sent by tenant Jacob Bodner to the Custodian of Absentee Property in 1953. The letter does not explicitly identify the house, but interviews with the current tenants in no. 12 revealed that the house used to belong to Amidar until recently.[13]

[12] See aerial photos from different periods attached.

13 Founded in 1949, Amidar was one of several public housing companies that, in the 1950s, took over so-called absentee properties from the Custodian that had appropriated them during the war, subject to the 1950 Absentee Property Law.

Since there is no document affirming the previous ownerships of the houses themselves and as their "official" history has been erased, our research was expanded to include the building's nearby environs. Houses no. 2 and 4 can be easily recognized in the aerial photos – they are the ones closest to the boulevard (on the other side of the boulevard, diagonally, we can already see the Dajani Hospital, still extant as a geriatric center renamed Zahalon).

The archived building files indicate that house no. 2 had probably been built by Saʿid Al-Fasih in 1933, and that additional floors were added to it in 1947 as part of a renovation by its new owner Ibrahim Abu Khadra; the plans are signed by architect J. Farouki.[14] House no. 4 belonged to Daoud Al-Siksik, probably already since 1933. We interviewed his distant relative Omar Siksik, currently living in Ajami neighborhood in Jaffa, who told us that this branch of the family currently resides in Jordan.[15]

Further down the street, on the northeastern corner of Rosenblatt and Hasidei Umot HaOlam (Righteous among the Nations, formerly 224) streets, stands house no. 9. A 1936 document indicates that its owner was Mahmoud Al-ʿAzuny, a fact corroborated by forms of the Jaffa Municipality Construction Committee from 1936 and 1937.[16] We obtained considerable information about the street from Al-ʿAzuny's construction permit of January 20, 1936. The street is indeed part of Al-Nuzha neighborhood, and the land on which the house is to be built was called Al-Sheikh Shaʿban Parcel. The street now called Hasidei Umot HaOlam was called Saknat Darwish Road at the time, probably since this was the road leading from the eponymous suburban neighborhood, located just to the south of Al-Nuzha, into the city. We also learn that the construction engineer was Ibrahim Al-Nubani, that the building was designated for residential purposes and that its parcel's area was 536m^2. The new building's net area was

[14] Abu Khadra is a large and well-known family. The *Official Gazette of the Government of Palestine* tells us that in the 1940s, there were a house and a street named after it in Jaffa, but probably not this house.
[15] Two Arabic documents are attached to the file. The first is from Mr. Siksik to the Jaffa Municipality in 1933, regarding a plot on which he is interested in building a residential house in the Saknat Darwish area. The second was sent in 1936 from the municipality to Mr. Siksik, promising that the renovation and expansion of the road will not affect the school. Was Mr. Siksik the principal of that school? Which school was it and where was it located? These questions require further study.
[16] Please find the Arabic documents and their translations attached.

planned to be 183.13m^2. According to the British map, it was located on Parcel 34/12 in Block 46.

We have not found any information about house no. 11.

House no. 13, right across from the houses that are the subject of this file, was built in 1932 by Hashem Abu-ʿAmara.

At this point in our research, many puzzle pieces were still missing and the full picture eluded us.

Testimonies by Palestinians Who Remained in Jaffa despite the Nakba

An interview with Wa'el Kuptan broadened our perspective to include a deeper historical layer. The Kuptan family originated from Ottoman Turkey. Wa'el told us that it was sent by the Sultan – at the time when he resided in the Topkapı Palace (that is, before 1853) – as his ambassadors to the region. Various branches of the family were sent for the same purpose to other provinces in the empire.

Until 1948, the Kuptan family house stood on the ground on which the Maccabi Yaffo sports club was built by the Bulgarian [Jewish] Sports Association. According to Wa'el, the family had lost its fortunes already when the Ottomans were succeeded by the British Mandate of Palestine at the end of WWI, but in 1948, they were all forced to flee and scatter across the globe. In a map from the early 20th century, we can see that the same parcel (presently located between Heinrich Heine, Nes LaGoyim and Gaza streets) was owned by the Islamic Waqf. The area was given to the Bulgarian Sports Association since the entire neighborhood was populated after the war by Jewish Immigrants from that country.

Our significant breakthrough in solving the mystery of the history of the houses on Rosenblatt Street came following our meeting with Ishak ʿAbed Al-Ra'uf Abu ʿAmara and his son, Hisham Abu ʿAmara. The former, also known as Abu Hisham, was born in 1932 in Saknat Darwish. In 1948, his nuclear family scattered to Ramle and Gaza, while he himself fled to Jordan. After the war, since he was a minor he was allowed to reunite with his family in what was now Israel. His father managed to bring the family back from Ramle to Jaffa, and even bring back his two younger cousins from Khan Yunis in the Gaza Strip, occupied by Egypt at that time.

Sweet memories kept flooding back as our conversation unfolded, and 1930s Jaffa rose from the ashes of the Nakba. Abu Hisham recalled the day when ʿAbed Ra'uf Al-Bitar Street received its name – after the Mayor of Jaffa at the time (today it is the southern section of Shivtei Israel Street), and how all the children were taken to watch the inauguration ceremony and were given soft drinks and sweets. He studied in Al-Zahra' near Dajani Hospital. Abu Hisham told us that his family had orange grove in the entire area. On one of the family properties, it had valuable water pumps for watering the groves. The pumps pushed water up the hill to supply the Ajami neighborhood as well. When the southern part of the boulevard was built, lands were expropriated from Abu ʿAmara and other families. In return, they received other parcels in the area.

Abu Hisham also told us about Sheikh Shaʿban, on whose land the house on 9 Rosenblatt Street was built. The Sheikh had bought abandoned orange groves and made sure they were adequately watered during the difficult years of the Arab Revolt against the British in Palestine (1936-1939).

He reconstructed familiar locations around Rosenblatt Street, trying to pinpoint the location of the house owned by his friend and relative ʿIsa Abu ʿAmara, the father of Saʿid Abu ʿAmara – the future Palestinian ambassador to Moscow and Amman and currently a minister in the Palestinian Authority. He also tried to locate the house belonging to ʿIsa's brother, Ibrahim Abu ʿAmara – both his father's cousin. During the conversation, we both realize that Abu Hisham is actually talking about the parcel about which we are inquiring. It appears that ʿIsa's and Ibrahim's houses occupied the entire parcel on which houses no. 10-14 are now located.

Abu Hisham recalled how he once went with Saʿid Abu ʿAmara to fine his house on the street, and how Ismaʿil Khalili, the neighbor, went out to the street, offered them a drink and invited them to his house. He also recalled the mulberry tree that used to be on the end of the streets. He told us that several decades ago ʿIsa's house was still standing, but that a few years ago when he came here once more to look for the house with Saʿid, they could not find it any longer.

Brief Post-1948 History

After 1948, all the houses in the street were declared "absentee properties" and were appropriated by the Custodian. None of the street's original inhabitants lives there anymore. It is populated by both Palestinian and Jewish families, some are owners and some are Amidar tenants. Some of them have lived in the street since the 1950s. The house or houses that used to stand on the parcel in questions had been almost completely destroyed. Instead, four small one-story houses were built. As mentioned, the room deployment suggests that at least houses no. 10-14 used to be part of one big house. The stone floor in the courtyard of no. 12 is also revealing. It appears to have been built long ago, perhaps do demarcate the inner courtyard typical of the local construction style and a key is poking out of it. Could it belong to the original owners?

תצלום אויר רחוב רוזנבלט

בתים מֵעֵבֶר למקף
بيوت بعد الواصلة

יאפא
يافا

12-14.5.2016

תערוכות, סיורים
בתים פתוחים
معارض, جولات
بيوت مفتوحة

המחלקה הטכנית

תיק מספר
ה.ב. 1/

2045

נא לקרוא את תנאי הרשיון מעבר לדף

רשיון חבור לביוב מס. 1 №

בזה נתן לה' האפוטרופוס לנכסי נפקדים - יפו

רשיון לחבר לביוב העירוני את הבית

ברחוב 8 בית מספר 34 בשכ' .... מגרש מס' 7046/55

לפי תכנית מס' ת/1 הרצופה בזה והמאושרת ביום 15/2/50

לפי התנאים המפורטים מעבר לרשיון זה ובחותמת על גוף התכנית ובתנאים נוספים אלה:

1. סתימת הבור הקיים

מסי הביוב שולמו לפי תעודה מס' 53198

יום 16 חדש 3 שנה 1950

ראש המינהל ....

תנאי הרשיון מעבר לדף ידועים לי.

רשות הפיתוח

חתימת בעל הבית ....

זוכרות
ذاكرات
zochrot

MUNICIPALITY OF JAFFA

Telephone 540 — P. O. Box 515
تلفون رقم ٥٤٠ — صندوق البريد رقم ٥١٥

دائرة بلدية يافا

№..........

Engineering Department

قلم الهندسة

حضرة الفاضل داود الحاج محمد السكسك المحترم .

جوابا على شكواكم ١١٠ / ١ / ٣٦ بخصوص تسكير طريق الجبالية واقامة اعمدة كهرباء بها ، وان الحكومة اشترت من ورثة الهباب قطعة ارض بمحلة النزهة لاقامة مدارس عليها وان خطة التنظيم المصدق عليها من المندوب السامي لاتوجب تنفيذ الطرقات في ارض المدرسة .

واقبلوا الاحترام .

حفظ

المهندس البلدي .

يافا في ٢٥ / ١ / ١٩٣٦ .

٢٦/١/٣٦

יאפא 26.1.1933

לכ' ראש העיר יאפא הנכבד
אדוני,
יש לי חלקת אדמה בשכונת (סכְּנת) דרויש באזור אלפלחה, שטחה 900 אמה, וכי מכרתי ממנה 400 אמה למר מחמד אחמד אלג'זאירלי והגברת זינב בת חסין אבו סידו ונשארו ברשותי 500 אמה שאני רוצה לבנות עליהן בניין מגורים.
אני מאוד מבקש שתתנו את הוראתכם לאישור בניית הבניין (בית) על פי המפה המוגשת לכבודכם, ויש לציין שנפלה בה טעות של המהנדס שכלל את ה- 400 אמה שנמכרו למר אלג'זאירלי ולגברת זינב בתוך האדמה שלנו למרות שהן בפועל נמכרו כפי שציינתי לעיל.

אנא קבלו את כבודי אליכם, אדוני
(חתימה) דאוד אלסְכְּסַכּ
(חותמת) עיריית יאפא

27.6.33

תשובה מעיריית יאפא:

עיריית יאפא
מס. ה\ 9780\72\35
מחלקת הנדסה
לכ' מר דאוד אלחאג' מחמד אלסַכְּסַכּ
בתשובה לתלונה שלכם 36\1\110 בעניין סגירת רחוב אלג'באליה והצבת עמודי חשמל בו, וכי המדינה קנתה מיורשיו של אלהבאב חלקת אדמה באזור אלנזהה לבניית בתי ספר עליה וכי תכנית התכנון המאושרת על ידי הנציב העליון אינה מחייבת ביצוע דרכים על אדמת בית הספר.

בכבוד רב
מהנדס העירייה
יאפא 25.1.1936
בכתב יד: (נשמר, 26.1.26)